

ใบความรู้ที่ ๒๗ เรื่อง เพลงนี้มีประวัติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง ลิขิตสารงานพิมพ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒๗ เรื่อง บันดาลสารคดี (๑)

รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท ๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ลาวดวงเดือน

ไอ้ละหนอ	ดวงเดือนเอ๋ย
ข้อยมาเว้า	รักเจ้าสาวคำดวง
ไอ้ตึกแล้วหนอ	พี่ขอลาล่วง
อกพี่เป็นห่วง	รักเจ้าดวงเดือนเอ๋ย
ขอลาแล้ว	เจ้าแก้วโกสุม
ข้อยนี้รักเจ้าหนอ	ขวัญตาเรียม
จะหาไหนมาเทียม	เจ้าดวงเดือนเอ๋ย
หอมกลิ่นเกสร	เกสรดอกไม้
หอมกลิ่นคล้าย	คล้ายเจ้าสูเรียมเอ๋ย
หอมกลิ่นกรุ่นครั้น	หอมนั้นยังบ่เลย
เนื้อหอมทราชมชย	เราละหนอ
ไอ้ละหนอ	นวลตาเอ๋ย
ข้อยนี้รัก	แสนรักดังดวงใจ
ไอ้เป็นกรรมหนอ	ต้องจำจากไกล
อกพี่อาลัย	เจ้าดวงเดือนเอ๋ย
เห็นเดือนแรม	เรีตรางเวหา
ข้อยเพ็งดูฟ้า	เห็นมีตมณ
จะทนทุกข์ทุกข์ทน	เจ้าดวงเดือนเอ๋ย
เสียงไก่อั้นขาน	มันหวานเจ็ยแจ้ว
ช่างหวานสุดแล้ว	หวานแจ้วเล็ยเอ๋ย
ถึงจะหวานเสนาะ	หวานเพราะกระไรเลย
บ่เหมือนทราชมชย	เราละหนอ

เพลงนี้มีประวัติ

เพลง ลาวดวงเดือน อันแสนไพเราะอ่อนหวานเพลงนี้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น พิไชยมหินทรโรดม ทรงนิพนธ์ไว้เมื่อกว่าร้อยปีมาแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทรโรดม มีพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับเจ้าจอมมารกัญ ประสูติเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๕ พระองค์ทรงจบการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนในพระบรมมหาราชวังและได้เสด็จไปศึกษาต่อวิชาการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนเวลลิงตันฮอลล์ ซึ่งเป็นสถาบันที่มี

ชื่อเสียงด้านการเกษตรของประเทศอังกฤษ เมื่อเสด็จกลับมา ได้ทรงปฏิบัติราชการ ในกระทรวงเกษตรธิการอย่างเข้มแข็ง ทรงงานหนักจนได้ทรงดำรงตำแหน่งผู้ช่วยปลัดทูลฉลองและเนื่องจากทรงเป็นผู้บุกเบิกวางรากฐานกิจการไหมไทย จึงได้ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมช่างไหม ต่อมาทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็น กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม และทรงเป็นต้นราชสกุล เพ็ญพัฒน์

เหตุที่ทำให้ทรงนิพนธ์เพลงลาวดวงเดือนมีว่า ราวปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เมื่อมีพระชันษา ๒๑ ปี พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒน์พงศ์ ได้เสด็จขึ้นไปนครเชียงใหม่ ได้พบรักกับเจ้าชมชื่น ธิดาของเจ้าราช สัมพันธวงศ์กับเจ้าคำย่น กล่าวกันว่าเป็นรักครั้งแรกที่ไม่อาจทรงหักห้ามพระทัยได้ จึงทรงขอให้พระยานริศราชกิจ ข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพในขณะนั้น เป็นเจ้าแก่สู่ขอเจ้าชมชื่น แต่เจ้าราชสัมพันธวงศ์ ทัดทานไว้ เนื่องจากขณะนั้น เจ้าชมชื่นมีอายุเพียง ๑๖ ปี ขอให้เจ้าชมชื่นมีอายุครบ ๑๘ ปีเสียก่อน อีกทั้งประสงค์จะให้พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒน์พงศ์ทูลขอพระบรมราชานุญาตจากพระบรมราชชนก เพื่อเจ้าชมชื่นได้อยู่ในฐานะสะใภ้หลวง เมื่อเสด็จกลับมากรุงเทพฯ ก็ทรงถูกทัดทานจากทุกฝ่าย ความรักครั้งแรกของพระองค์จึงต้องยุติลงด้วยความผิดหวัง

พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒน์พงศ์เข้าทรงงานในกระทรวงเกษตรธิการ ทรงรับผิดชอบการเลี้ยงไหม เป็นเหตุให้ต้องเสด็จไปตรวจเยี่ยมศูนย์การทำไหมในมณฑลต่างๆ ทั้งในภาคเหนือและภาคอีสานอยู่ หนึ่งครั้งหนึ่งในระหว่างทางที่เสด็จมณฑลอีสาน ได้ทรงหยุดประทับแรมบรรทมในเกวียน บรรยากาศในยามค่ำคืนอันเงียบเหงาทำให้ทรงหวนคิดถึงความรักครั้งแรกซึ่งไม่สมพระประสงค์ จึงได้ทรงนิพนธ์เพลงถึงนางอันเป็นที่รักเพื่อสะท้อนความรักความคิดถึงรวมทั้งความทุกข์ระทม ที่เกิดจากความผิดหวัง พระองค์ทรงดัดแปลงและนำท่วงทำนองเพลง ลาวดำเนินทราย ของพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ซึ่งเป็นเพลงสำเนียงลาวมาใช้ และประทานชื่อเพลงนี้ว่า “เพลงลาวดำเนินเกวียน” เพื่อระลึกถึงบรรยากาศและพาหนะที่ประทับขณะทรงนิพนธ์

เพลงนี้ได้รับความนิยมตั้งแต่แรก แต่หลังจากที่พระองค์สิ้นพระชนม์ขณะที่มีพระชันษาเพียง ๒๘ ปี ผู้ที่นำไปขับร้องในระยะหลังไม่ทราบประวัติและที่มาของเพลง เห็นว่าเนื้อเพลงขึ้นต้นด้วยคำว่า “ดวงเดือนเอย” จึงได้เรียกชื่อว่า ลาวดวงเดือน เพลงลาวดวงเดือนเป็นเพลงที่นิยมและแพร่หลายมาก ต่อมานายมนตรี ตราโมท นำไปแปลงเป็นเพลงไทยอีกเพลงหนึ่งชื่อเพลง โสมส่องแสง คณะสุนทราภรณ์ นำไปแปลงเป็นเพลงไทยสากลชื่อเพลง ลาวดำเนินทราย และเพลงรัก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี* ทรงนำไปแปลงเป็นเพลงไทยอีกเพลงหนึ่งชื่อเพลง ลาวดำเนินดอย รวมทั้งมีผู้นำคำร้องเดิม ไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ นำทำนองไปแต่งใส่คำร้องภาษาจีน และ ภาษาญี่ปุ่น

*พระราชอิสริยยศยังมิได้สถาปนาใหม่

จากหนังสือวิจิตรภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หน้า ๕๒ - ๕๕